

Foto: Tjaša Klakan

Piše: Barbara Matejčić, slobodna novinarka i spisateljica
28.01.2021.

NISAM TRAŽILA

“Kad sam imala 14 godina igrala sam manju ulogu u jednoj predstavi. Sve stariji glumci i glumice, i ja, skoro djevojčica. Sat vremena prije premijere, jedan od glumaca u šezdesetim godinama, inače vrlo cijenjen među publikom, prišao mi je u garderobi dok sam se presvlačila. Garderobe su tada bile odijeljene samo zavjesama. Bila sam u donjem rublju, navlačila sam hulahopke i sjedila na stolici. On me počeo dirati po ramenima, bilo mi je neugodno i stisnula sam se. Onda je kao ovlaš prešao preko mojih grudi dok mu nije ruka završila u mojim gaćicama. Odgurnula sam ga nogom na što je on odgovorio: “Ne daš se, je li?” Brzo sam navukla haljinu i otrčala u šminkeraj gdje sam čekajući svoj red samo buljila u sebe u ogledalu, dok me jedna glumica nije pitala jesam dobro. U tom trenutku sam se raspala i počela panično plakati. Ljudi su to protumačili kao tremu, jedino sam toj glumici htjela reći što se dogodilo. Ona mi je na to rekla da je on vjerojatno mislio da sam ja sad kao dio ansambla, a tamo se svi međusobno tako pipkaju pa je valjda mislio da može i mene. Time me vjerojatno pokušala utješiti. Odigrala sam predstavu kao da se ništa nije dogodilo, gledala ga u oči na sceni, ponosna na sebe što sam tako izdržljiva. Nakon premijere sam se napila pa sam starijem muškarcu, suprugu jedne od glumica, ispričala što mi se dogodilo. Ne znam zašto sam njemu to išla govoriti, valjda sam tražila podršku i zaštitu od nekoga tko je isto stariji muškarac. On mi je rekao da bi mi i on rado stavio ruku u gaćice, ali se suzdržava. Tek dvije godine kasnije sam rekla svojim roditeljima što se dogodilo. Možda bih rekla i ranije, ali sam htjela zaštititi svog oca od toga. Prijavili smo tom kazalištu, ali se nije ništa dogodilo.”

To je mučno svjedočanstvo mlade glumice, koja je u međuvremenu diplomirala glumu na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu. Razgovarali smo s njom i bila je spremna izaći vani svojim imenom, a onda se ipak povukla jer se prestrašila posljedica koje to može izazvati i da će je ponovno traumatizirati, posebno nakon što je pročitala kakve sve užasne komentare je izazvao iskaz glumice Dore Lipovčan koja je na svojoj facebook stranici objavila da je bila silovana u djetinjstvu. „Komentari koje ljudi pišu na članke su užasno vulgarni i obeshrabrujući. Govore da smo izašle van s pričama zbog samopromocije. S obzirom da sam mlada glumica, sigurno bi to mnogi zaključili i ne želim si time zapečatiti sliku u javnosti, a ni čitati da se moje ime tako gnjusno razvlači. Česti su komentari da pjevačice i glumice idu u krevet sa svakim da bi došle do karijere pa kad se proslave, sjete se da su silovane. Najiskreniju sam želju imala podijeliti svoje iskustvo pod svojim imenom, ali se bojim javnosti i traumatičnih posljedica koje bi to moglo imati za mene. Mislila sam da je ova priča za mene u emotivnom smislu zatvorena, ali otkad se pokrenulo sve ovo imam jake emotivne oscilacije. Silno želim nešto napraviti i boriti se, ljuta sam, ali kad shvatim što bi se sve moglo dogoditi, kako će me novinari razvlačiti, što će sve javnost zaključivati i na koji način praviti senzaciju od moje traume, gadi mi se to. Nisam spremna da se tako izložim, jako je zastrašujuće. Svaka čast svim ženama koje su bile toliko hrabre. Velika je to stvar. A ljudi su strvinari“, kaže glumica.

Upravo zbog toga da zaštitimo žrtve seksualnog zlostavljanja od izživljavanja anonimnih komentatora, zatvorili smo mogućnost komentiranja pod ovim tekstom.

Svoje je svjedočanstvo anonimno poslala i facebook grupi Nisam tražila, pokrenutoj nakon što je beogradska glumica Milena Radulović prijavila da ju je kao maloljetnicu silovao Miroslav Mika Aleksić, vlasnik elitne beogradske škole glume

i poznati redatelj, kojeg su potom policiji prijavile i druge bivše polaznice te škole. Nisam tražila su pokrenule bivše studentice Akademije scenskih umjetnosti u Sarajevu kako bi otvorile prostor prvenstveno ženama koje su iskusile seksualno uznemiravanje zbog toga što se bave javnim poslovima.

Glumica s kojom smo razgovarali je prepričala i iskustvo s profesoricom s Akademije dramskih umjetnosti koja ju je kao studenticu angažirala u svojoj predstavi: „*Imala sam 19 godina i trebala sam glumiti majku u 30-ima. Nekoliko se muškaraca, starijih i mlađih, izmijenilo za ulogu mog supruga. Trebali smo raditi scenu seksa, koja izvorno i nije napisana baš kao scena seksa. Kolega i ja smo krenuli u improvizaciju da bi nas ona zaustavila i rekla kako ona ne voli kad se seks 'fingira' na sceni. Ja sam na to odgovorila kako ni za koje novce ne bih pristala na to da 'ne fingiram' seks na pozornici, na što mi je ona odgovorila da je iznenađena i da nije očekivala od mene da sam tako zatvorena. Onda je došla demonstrirati na meni. Stojim u njezinom privatnom negližeu koji mi je bio kostim i ona doslovno prstima dodiruje moj spolni organ preko gaćica. Bila sam paralizirana i samo sam pogledom signalizirala kolegama da mi nije ugodno. Kad na probi ne bi bilo mog glumačkog partnera, tražila bi od kolege koji mi glumi sina da sa mnom odigra scene seksa i da se natežemo tamo samo da bi ona mogla gledati, druge svrhe nije bilo jer nikad ne bismo na isti način ponovili scenu kad bi došao pravi partner.*“

Rekla nam je da joj nije namjera upirati prstom u konkretne ljude, već da želi da se o takvim događajima razgovara i da se čuje kakve sve grozote odvijaju pred našim nosom te da se počne na njih reagirati. „Iskustvo s tom profesoricom mi je toliko apsurdno da ga uopće nisam doživljavala kao traumu, više kao bizarnu epizodu u nizu seksualnih zlostavljanja u mom životu. Ne želim joj zagorčavati život, već bih htjela da zna kakvog traga ostavljaju njezini postupci i metode pa da nešto promijeni po tom pitanju“, kaže. Za tu istu profesoricu nam je glumac, student Akademije prije dva i pol desetljeća, rekao da ga je u dva u noći, nakon ispita vozila kući i pozvala kod nje jer joj nema muža. Odbio ju je. U vezi zagrebačke Akademije su u grupi Nisam tražila izašle i priče o profesoru koji je studenticu poticao da masturbira kako bi se uživjela u glumačku vježbu, o profesoru koji se napasno i neumorno nabacuje studentici, o profesoru koji na prijemnom za Akademiju traži od studentice da stane četveronoške i muče kao krava dok je on udara dlanom po stražnjici. Nitko od bivših i sadašnjih studentica i studenata Akademije s kojima smo razgovarali ovih dana nije iznenađen takvim iskazima, a neki su i sami imali neugodna iskustva s nastavnicima.

Nakon što su počela izlaziti svjedočanstva, Studentski zbor Akademije predložio je upravi fakulteta da se formira radna skupina kojoj se studentice i studenti mogu anonimno ili pod imenom obratiti s pritužbama. To se i realiziralo te je dekanica Franka Perković Gamulin pozvala sadašnje i bivše studente da daju informacije o slučajevima zlostavljanja, kršenja načela ravnopravnosti spolova i povezanih oblika diskriminacije. Do sada je pristiglo desetak prijava.

Dekanica Perković Gamulin nam je u razgovoru rekla da su je svjedočanstva šokirala, da nije očekivala da će se ticati i zagrebačke Akademije te da u nepunih pet godina njezinoga mandata nije bilo ni jedne prijave, a niti je i jedna insinuacija o takvom ponašanju došla do nje niti do ikoga u dekanatu. „*Sustav ne funkcionira dovoljno dobro i propustili smo primijetiti i reagirati, a ja sam kao dekanica prva u lancu odgovornosti. Želim pokazati žrtvama da nisu bile uzalud hrabre kada su progovorile i da će svi koji su radili te užase podnijeti konsekvence*“, kaže dekanica.

U Hrvatskoj je šest posto studentica doživjelo teže oblike (ucjene ocjenama, neželjeni dodiri, prijedlozi za intimno druženje), a 35 posto lakše oblike seksualnog uznemiravanja (neukusne primjedbe ili šale, pogledi itd), utvrđeno je starim, no do sada jedinim relevantnim istraživanjem o seksualnom uznemiravanju na sva četiri hrvatska sveučilišta, koje su još 2001. provele profesorica Fakulteta političkih znanosti Smiljana Leinert Novosel te tadašnja studentica Aleksandra Štingl. Ti se podaci o rasprostranjenosti seksualnog uznemiravanja na fakultetima u Hrvatskoj poklapaju sa svjetskim istraživanjima, i nisu zanemarivi pa svejedno o uznemiravanju na fakultetima ne znamo gotovo ništa i mali je broj prijava, što je razumljivo s obzirom da je žrtva u podređenoj i zavisnoj poziciji i time u bitnome onemogućena da se obrani i potraži pomoć.

Da bi se stvari mijenjale na našim fakultetima, a posebno na onima gdje se labavije granice odnosa između profesora i studenata pravdaju profesionalnim specifičnostima kao što je to na Akademijama, nije dovoljno pozvati studente da se jave s pritužbama, već se treba kreirati fakultetsko okruženje koje jasno ne podržava bilo koju vrstu nepriličnog ponašanja.

Glumica Lada Bonacci diplomirala je glumu na zagrebačkoj Akademiji, no tek kada je otišla na magisterij iz fizičkog teatra u londonski Central School of Speech and Drama shvatila je što zapravo znači uvažavajući odnos prema studentima. „*Prvog dana nastave nam je voditelj odsjeka rekao da fakultet ima nultu stopu tolerancije na bilo kakvu vrstu nasilja te da je njihova dužnost da nas zaštite i uputio nas da mu se obratimo ako se bilo što neprimjereno dogodi. Potom nam je dao u ruke brošure sa svim potrebnim brojevima telefona i rekao nam da je fakultetski psiholog stalno dostupan*

studentima. Naša mentorica iz glume nas je prvog sata pitala smeta li kome da ga se dodiruje. Jedna studentica nije htjela da je se dodiruje i to se poštovalo. Kroz cijeli studij nije bilo moguće da student i profesor ostanu sami u prostoriji. Konzultacije su se odvijale isključivo u javnim prostorima. Ni jednom nitko na nas studente nije podigao glas niti su se bavili time kako izgledamo, a ideja da se studenta treba prvo slomiti kako bi se s njim radilo je bila neprihvatljiva. Do tada nisam znala da rad na glumi može biti toliko nježan i istovremeno oslobađajući te da se mogu na fakultetu osjećati sigurno neovisno o tome kako izgledam i što radim. To mi je vratilo vjeru u profesiju i povjerenje u samu sebe. Prestala sam misliti da sam glupa, nesposobna i da su mi bokovi preširoki, a te mi je ideje o sebi dala zagrebačka Akademija“, prepričava Lada. Iako kaže da na ADU nije doživjela fizičko seksualno uznemiravanje, jest verbalno, poput toga da joj se govori „Tako se ne jebeš pa ne možeš tako ni glumiti“ ili „Glumi iz pičke“. „Dok ne odeš u neko drugačije okruženje, ni ne shvatiš da to nije normalno“, kaže Lada.

Što je normalno, a što ne, da imamo pravo odbiti nešto što nam se ne sviđa i što nam nije ugodno, još bi u djetinjstvu roditelji trebali educirati djevojčice i dječake, ali i institucije kojima su povjereni.

U slučaju seksualnog zlostavljanja, možete se obratiti:

Ženska soba – Centar za seksualna prava, Zagreb:

Svakim radnim danom od 8:00 do 18:00 sati na broj mobitela: 091/150-5225

Svakim radnim danom od 09:00 do 17:00 sati na broj telefona: +385 1 6119 174

Ovaj materijal nastao je uz financijsku podršku Europske unije u okviru projekta “Towards an open, fair and sustainable Europe in the world – EU Presidency Project 2019 – 2021”. Za sadržaj je isključivo odgovorna autorica i ne može se smatrati službenim stavom Europske unije.